

سرشماری عمومی نفوس و مسکن ثبتی مینا

نشست تخصصی دستگاه‌های اجرایی

اردیبهشت ۱۴۰۴

دفتر جمعیت، نیروی کار و اقتصاد خانوار

فهرست مطالب

۵	 مقدمه
۶	 فرمان رییس جمهور
۷	 قوانین و اسناد بالادستی
۱۲	 ساختار سرشماری عمومی نفوس و مسکن ثبتی مینا (تاپ چارت)
۱۳	 سناریوهای ممکن سرشماری عمومی نفوس و مسکن
۱۴	 فرآیند سرشماری عمومی نفوس و مسکن ثبتی مینا ۱۴۰۵
۱۵	 تعاریف مرتبط با سرشماری
۱۶	 اهداف سرشماری عمومی نفوس و مسکن
۱۷	 اهمیت نتایج سرشماری‌ها
۱۸	 کاربردهای اجتماعی سرشماری عمومی نفوس و مسکن
۱۹	 چارچوب مشترک برای سرشماری‌های ثبتی مینا و ترکیبی
۲۰	 مدل عمومی برای گذار از یک سرشماری سنتی به سرشماری ثبتی مینا
۲۱	 معایب ادامه انجام سرشماری‌ها به روش سنتی
۲۱	 مزایای سرشماری ثبتی مینا
۲۲	 روند رشد سرشماری ثبتی مینا در جهان
۲۳	 برخی اصول بنیادین سازمان ملل متحد
۲۴	 پیش شرط‌های لازم و توصیه‌های سازمان ملل
۲۵	 توصیه‌های بین المللی برای گذار از سرشماری سنتی به سرشماری ثبتی مینا

مقدمه

توسعه و پیشرفت، آرمانی است که همواره مورد توجه کشورهای مختلف بوده است. برای دستیابی به توسعه نیاز به برنامه ریزی است. با در اختیار داشتن آمار و اطلاعات صحیح، دولت می‌تواند نیازهای جامعه را به درستی تشخیص دهد و سپس برنامه‌های توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی را براساس نیازهای واقعی تنظیم کند. داده‌های مربوط به جمعیت و ویژگی‌های اقتصادی و اجتماعی آن، مجموعه‌ای از اطلاعات ضروری است که در برنامه‌ریزی‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی به کار می‌رود. دستیابی به این‌گونه اطلاعات از راه انجام سرشماری‌های جمعیت میسر می‌شود. در سرشماری‌ها، جمعیت به‌عنوان محور و هدف توسعه، از ابعاد مختلف مورد توجه قرار می‌گیرد و اطلاعات تفصیلی با ارزشی گردآوری می‌شود. در حال حاضر با توجه به اینکه کشور با تغییرات وسیع اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی رو به رشد مواجه می‌باشد، هر قدر که بتوان اطلاعات و آمار بهنگام‌تری در مورد جمعیت کشور به دست آورد، برنامه‌ریزی‌ها و سیاستگذاری‌ها از دقت و اعتبار بیشتری برخوردار خواهد بود.

سرشماری عمومی نفوس و مسکن یکی از عمده‌ترین راه‌های شناخت وضعیت کشورها برای برنامه‌ریزی، نظارت، کنترل و ارزیابی خدمات و فعالیت‌های ملی و منطقه‌ای می‌باشد. شمارش جمعیت که اصطلاحاً سرشماری نفوس خوانده می‌شود از دیرباز مورد توجه کشورهای جهان بوده است و همواره دولت‌ها کوشیده‌اند از این طریق، تعداد جمعیت کشور و برخی از ویژگی‌های عمده‌ی مربوط به آن را جمع‌آوری کنند.

سرشماری‌های نفوس به روش سنتی معمولاً در فواصل زمانی ۵ یا ۱۰ سال یکبار به مرحله‌ی اجرا در می‌آید. در ایران، سرشماری در سال‌های ۱۳۳۵، ۱۳۴۵، ۱۳۵۵، ۱۳۶۵، ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵ هر ۱۰ سال یکبار انجام شده است. در سال ۱۳۸۶ مطابق مصوبه هیئت وزیران در تاریخ ۱۳۸۶/۲/۲۴ فاصله سرشماری از ۱۰ سال به ۵ سال کاهش یافت و پس از آن در سال‌های ۱۳۹۰ و ۱۳۹۵ با فاصله‌ی زمانی ۵ ساله به اجرا درآمد. پس از این مصوبه مورد اشاره با توجه به شرایط کشور لغو شد و مقرر شد مجدداً سرشماری با فواصل زمانی ۱۰ سال یکبار اجرا شود.

فرمان رئیس جمهور

جمهوری اسلامی ایران
رئیس جمهور

۲۰۱۷۷۴
۲۲ / ۱۲ / ۱۴۰۲

بسم الله الرحمن الرحيم

فرمان اجرای سرشماری عمومی نفوس و مسکن ۱۴۰۵

تحقق اهداف نظام مقدس جمهوری اسلامی و پیشرفت کشور نیازمند برنامه‌ریزی جامع و اثر بخش است و این امر مهم، خود مستلزم وجود آمار و اطلاعات درست، دقیق و به هنگام است.

برای این منظور در اجرای ماده (۴) قانون مرکز آمار ایران و به استناد تصویب نامه شماره ۲۱۲۴۷ / ت ۵۷۵۱۵ هـ مورخ ۱۳۹۹/۰۳/۰۳ هیأت محترم وزیران مبنی بر تشکیل ستاد ملی سرشماری عمومی نفوس و مسکن ثبتی مینا و در راستای تکالیف دستگاه‌های اجرایی موضوع بند (ج) ماده (۱۰۷) و بند (ب) ماده (۸۶) قانون برنامه پنج ساله هفتم پیشرفت جمهوری اسلامی ایران و همچنین بند (ب) تبصره (۱۷) قانون بودجه سال ۱۴۰۴ کل کشور «سازمان برنامه و بودجه کشور» و «مرکز آمار ایران» مکلفند به منظور ارتقای کیفیت و بهنگام سازی اطلاعات و در راستای گذار از نظام آمار سنتی به نظام آماری نوین با رویکرد ثبتی مینا، سرشماری عمومی نفوس و مسکن را در سال ۱۴۰۵ و پس از آن در دوره های زمانی معین در کشور به اجرا درآورند.

تمامی وزارتخانه‌ها به‌ویژه وزارت کشور، وزارت راه و شهرسازی و وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات، سازمان‌ها دستگاه‌ها و نهادهای عمومی و مؤسسات دولتی و وابسته به دولت و شرکت‌های دولتی و استانداری‌های سراسر کشور مکلفند در چارچوب قوانین و مقررات مربوطه، داده‌های مورد نیاز سرشماری را به‌طور مستمر در اختیار مرکز آمار ایران قرار دهند و در مدت زمان اجرای سرشماری، بر اساس مواد (۵) و (۶) قانون مرکز آمار ایران، نسبت به در اختیار قرار دادن کلیه امکانات و تجهیزات مورد نیاز سرشماری اقدام نمایند.

مستعد پیشگامان

رونوشت

- حجت الاسلام والمسلمین جناب آقای حجازی، دفتر محترم مقام معظم رهبری برای استحضار
- حجت الاسلام والمسلمین جناب آقای محسنی اژه رئیس محترم قوه قضائیه
- جناب آقای قالیباف رئیس محترم مجلس شورای اسلامی
- جناب آقای پورمحمدی معاون محترم رئیس جمهور و رئیس سازمان برنامه و بودجه کشور برای اقدام
- جناب آقای گودرزی رئیس محترم مرکز آمار ایران برای اقدام
- کلیه وزارتخانه ها مؤسسات و شرکتهای دولتی وابسته به دولت برای اقدام

قوانین و اسناد بالادستی

ماده ۴ قانون مرکز آمار ایران

سرشماریهای عمومی بموجب فرمان انجام خواهد شد و ترتیب اجرای آن با هیئت وزیران است. اجرای سرشماری عمومی نفوس هر ده سال یکبار اجباری است و اولین سرشماری پس از تصویب این قانون در سال ۱۳۵۵ خواهد بود.

مصوبه سرشماری عمومی نفوس و مسکن ثبتی مبنا ۱۴۰۵ (تصویب نامه هیأت وزیران)

در اجرای ماده (۱۰) قانون احکام دائمی برنامه های توسعه کشور مصوب ۱۳۹۵ مرکز آمار ایران مکلف است در راستای نوسازی نظام آماری کشور و با هدف افزایش سرعت و کاهش هزینه اجرا و نیز کاهش بار پاسخگویی، با تشکیل ستاد ملی سرشماری عمومی نفوس و مسکن ثبتی مبنا با عضویت سازمان برنامه و بودجه کشور (رییس ستاد) و وزارتخانه های کشور، ارتباطات و فناوری اطلاعات، راه و شهرسازی، آموزش و پرورش، علوم، تحقیقات و فناوری، تعاون، کار و رفاه اجتماعی، فرهنگ و ارشاد اسلامی، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، نیرو و دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح و سازمان های اداری و استخدامی کشور، ثبت اسناد و املاک کشور و صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران و مرکز آمار ایران (دبیر)، سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۴۰۵ و پس از آن در دوره های زمانی معین را با رویکرد ثبتی مبنا اجرایی نماید. ۱. دبیرخانه ستاد مذکور در مرکز آمار ایران مستقر خواهد بود. ۲. کلیه وزارتخانه ها، سازمان ها، مؤسسات و شرکت های دولتی، نهادهای انقلاب اسلامی و نهادهای عمومی غیردولتی مکلفند ضمن همکاری کامل با مرکز آمار ایران، هر نوع ریزداده و اطلاعات آماری مورد نیاز را در چهارچوب ماده (۹) قانون مرکز آمار ایران، بدون اخذ وجه در اختیار مرکز یاد شده قرار دهند.

تصویب نامه هیأت وزیران

وزارت کشور - وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات - وزارت راه و شهرسازی - وزارت آموزش و پرورش - وزارت علوم، تحقیقات و فناوری - وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی - وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی - وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی - وزارت نیرو - وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح - سازمان اداری و استخدامی کشور - سازمان ثبت اسناد و املاک کشور - سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران و مرکز امار ایران

هیأت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۹۹/۲/۲۴ به پیشنهاد شماره ۷۱۵۹۶۵ مورخ ۱۳۹۸/۱۲/۱۰ سازمان برنامه و بودجه کشور و به استناد اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران تصویب کرد:

۲۱۲۴۲/۵۵۷۵۱۵هـ

شماره
تاریخ ۳/۳/۱۳۹۹بسمه تعالی
«یا صلوات بر محمد و آل محمد»

وزارت کشور - وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات - وزارت راه و شهرسازی
وزارت آموزش و پرورش - وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی - وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی - وزارت نیرو
وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح - سازمان برنامه و بودجه کشور
سازمان اداری و استخدامی کشور - سازمان ثبت اسناد و املاک کشور
سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران - مرکز امار ایران

هیئت وزیران در جلسه ۱۳۹۹/۲/۲۴ به پیشنهاد شماره ۷۱۵۹۶۵ مورخ ۱۳۹۸/۱۲/۱۰ سازمان برنامه و بودجه کشور و به استناد اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران تصویب کرد:

۱- در اجرای ماده (۱۰) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور - مصوب ۱۳۹۵ - مرکز امار ایران مکلف است در راستای نوسازی نظام آماری کشور و با هدف افزایش سرعت و کاهش هزینه اجرا و نیز کاهش بار پاسخگویی، با تشکیل ستاد ملی سرشماری عمومی نفوس و مسکن ثبتی مینا با عضویت سازمان برنامه و بودجه کشور (رئیس ستاد) و وزارتخانه‌های کشور، ارتباطات و فناوری اطلاعات، راه و شهرسازی، آموزش و پرورش، علوم، تحقیقات و فناوری، تعاون، کار و رفاه اجتماعی، فرهنگ و ارشاد اسلامی، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، نیرو و دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح و سازمان‌های اداری و استخدامی کشور، ثبت اسناد و املاک کشور و صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران و مرکز امار ایران (دبیر)، سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۴۰۵ و پس از آن در دوره‌های زمانی معین را با رویکرد ثبتی مینا اجرایی نماید. دبیرخانه ستاد مذکور در مرکز امار ایران مستقر خواهد بود.

۲- کلیه وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها، مؤسسات و شرکت‌های دولتی، نهادهای انقلاب اسلامی و نهادهای عمومی غیردولتی مکلفند ضمن همکاری کامل با مرکز امار ایران، هر نوع ریزداده و اطلاعات آماری مورد نیاز را در چهارچوب ماده (۹) قانون مرکز امار ایران، بدون اخذ وجه در اختیار مرکز یادشده قرار دهند.

۳- تصویب نامه شماره ۲۶۵۸۱/ت۳۷۱۴۷ مورخ ۱۳۸۶/۲/۲۴ لغو می‌شود.

اسحاق جهانگیری

معاون اول رئیس جمهور

رونوشت به دفتر مقام معظم رهبری، دفتر رئیس‌جمهور، دفتر رئیس قوه قضاییه، دفتر معاون اول رئیس‌جمهور، دبیرخانه مجمع تشخیص مصلحت نظام، معاونت حقوقی رئیس‌جمهور، معاونت امور مجلس رئیس‌جمهور، دیوان محاسبات کشور، دیوان عدالت اداری، سازمان بازرسی کل کشور، معاونت قوانین مجلس شورای اسلامی، امور ندوین، تقیج و انتشار قوانین و مقررات، کلیه وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها و مؤسسات دولتی، نهادهای انقلاب اسلامی، روزنامه رسمی جمهوری اسلامی ایران، دبیرخانه شورای اطلاع‌رسانی دولت و دفتر هیئت دولت ابلاغ می‌شود.

۱- در اجرای ماده (۱۰) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور - مصوب ۱۳۹۵ - مرکز امار ایران مکلف است در راستای نوسازی نظام آماری کشور و با هدف افزایش سرعت و کاهش هزینه اجرا و نیز کاهش بار پاسخگویی، با تشکیل «ستاد ملی سرشماری عمومی نفوس و مسکن ثبتی مینا» با عضویت سازمان برنامه و بودجه کشور (رئیس ستاد) و وزارتخانه‌های کشور، ارتباطات و فناوری اطلاعات، راه و شهرسازی، آموزش و پرورش، علوم، تحقیقات و فناوری، تعاون، کار و رفاه اجتماعی، فرهنگ و ارشاد اسلامی، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، نیرو و دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح و سازمان‌های اداری و استخدامی کشور، ثبت اسناد و املاک کشور و صدا و سیما جمهوری اسلامی

ایران و مرکز آمار ایران (دبیر)، سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۴۰۵ و پس از آن در دوره‌های زمانی معین را با رویکرد ثبتی مبن اجرایی نماید. دبیرخانه ستاد مذکور در مرکز آمار ایران مستقر خواهد بود،

۲- کلیه وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها، مؤسسات و شرکت‌های دولتی، نهادهای انقلاب اسلامی و نهادهای عمومی غیردولتی، مکلفند ضمن همکاری کامل با مرکز آمار ایران، هر نوع ریزداده و اطلاعات آماری مورد نیاز را در چارچوب ماده (۹) قانون مرکز آمار ایران، بدون اخذ وجه در اختیار مرکز یادشده قرار دهند.

ماده ۳- تصویبنامه شماره ۲۶۵۸۱/ت/۳۷۱۴۷-هـ مورخ ۲۴/۲/۱۳۸۶ لغو می‌شود.

بند چ ماده ۱۰۷ قانون برنامه پنج ساله هفتم پیشرفت جمهوری اسلامی ایران (۱۴۰۳-۱۴۰۷)

کلیه دستگاه‌های اجرایی متولی پایگاه‌های اطلاعاتی پایه موضوع قانون مدیریت داده‌ها و اطلاعات ملی مکلفند حداکثر تا پایان سال اول برنامه، پایگاه اطلاعاتی خود را تکمیل نمایند و از ابتدای سال دوم برنامه، تبادل داده و اطلاعات و هرگونه پاسخگویی به استعلام‌های مورد نیاز سایر دستگاه‌های اجرایی و کسب و کارها را بر اساس قانون مدیریت داده‌ها و اطلاعات ملی به صورت کاملاً آنی و برخط انجام دهند. کارگروه تعامل‌پذیری دولت الکترونیکی، گزارش تحقق این بند را سالانه به مجلس ارائه می‌نماید.

بند ب ماده ۸۶ قانون برنامه پنج ساله هفتم پیشرفت جمهوری اسلامی ایران

(وزارت کشور و دبیرخانه شورای عالی امنیت ملی) با همکاری وزارت امور خارجه، وزارت اطلاعات، سازمان اطلاعات سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، مرکز آمار ایران، فرماندهی انتظامی جمهوری اسلامی ایران، سازمان ثبت احوال کشور و سایر دستگاه‌های اجرایی، نسبت به ساماندهی، ورود، خروج، طرد، سرشماری، آمایش سرزمینی و ثبت احوال اتباع بیگانه، پناهجویان، مهاجرین قانونی و غیرقانونی، به نحوی اقدام نماید که تمامی اطلاعات مهاجرین و اتباع بیگانه در یک پایگاه داده مرجع برخط و یکپارچه گردآوری شود و درگاه‌های بهره‌برداری آن بر اساس ماده (۷) قانون مدیریت داده‌ها و اطلاعات ملی برای سایر دستگاه‌ها ایجاد شود.

بند پ تبصره ۱۷ قانون بودجه سال ۱۴۰۴ کل کشور

در اجرای سرشماری نفوس و مسکن ثبتی مبن در سال ۱۴۰۵ و اجرای آزمایشی آن در سال ۱۴۰۴، دستگاه‌های اجرائی متولی ثبت‌های پایه جمعیت، نشانی، املاک و مستغلات و کسب و کار و فعالیت مکلفند با رعایت قانون مدیریت داده‌ها

و اطلاعات ملی در سقف اعتبارات مصوب خود نسبت به تهیه داده های مورد نیاز مرکز آمار ایران اقدام و بر اساس مصوبه کارگروه تعامل پذیری دولت الکترونیکی، داده ها و اطلاعات را حداکثر تا خرداد ماه سال ۱۴۰۴ در اختیار مرکز آمار ایران قرار دهند.

سازمان برنامه و بودجه کشور (مرکز آمار ایران) مکلف است گزارش تفصیلی عملکرد دستگاههای مذکور در اجرای حکم این بند را هر سه ماه یک بار به مجلس شورای اسلامی ارسال نماید.

ماده ۵ و ۶ قانون مرکز آمار ایران

ماده ۵ - کلیه وزارتخانه ها و مؤسسات دولتی و وابسته به دولت و شرکتهای دولتی مکلفند افراد، وسائط نقلیه، وسایل مخابراتی و سایر تجهیزات مورد نیاز سرشماریهای عمومی را برای مدت معین و به ترتیبی که هیئت وزیران مقرر می دارد در اختیار مرکز آمار ایران بگذارند.

ماده ۶ - در مواردی که برای سرشماریهای عمومی از مستخدمین دولت اعم از شاغل و بازنشسته استفاده می شود مرکز آمار ایران می تواند فوق العاده سرشماری برای زمان سرشماری به آنان پرداخت کند. میزان این فوق العاده بنا به پیشنهاد رئیس سازمان برنامه و بودجه و تصویب هیئت وزیران تعیین خواهد شد.

سایر قوانین مرتبط با سرشماری ثبتی مبنای

مصوبات ستاد ملی جمعیت

در راستای بند ب ماده ۱ قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت، مبنی بر پایش زمانی و مکانی مستمر تغییرات جمعیتی در سطوح ملی، استانی و شهرستانی، مرکز آمار ایران مکلف است در سرشماریهای عمومی نفوس و مسکن به ویژه سرشماری سال ۱۴۰۵، شاخص های جمعیتی مورد نیاز قانون مذکور را جهت رصد مستمر تغییرات جمعیتی، ارائه نماید. در این راستا دستگاه های ذی ربط مکلفند اطلاعات ریز داده های مورد نیاز مرکز آمار ایران را فراهم نمایند.

سومین برنامه ملی توسعه آمار کشور (۱۴۰۰-۱۳۹۶)

شورای عالی آمار در ۲۸ آبان ماه ۱۳۹۷، سومین برنامه ملی توسعه آمار کشور (۱۴۰۰-۱۳۹۶) را تصویب کرد: «تولید و انتشار آمارهای رسمی مورد نیاز ذینفعان داخلی و بین المللی با رعایت اصول بنیادین آمارهای رسمی و بکارگیری فناوری‌ها و روش های مدرن به ویژه ثبتی مینا» به عنوان مأموریت نظام آماری کشور مصوب شد. «کاهش تدریجی آمارگیری‌های سنتی و جایگزینی آن با آمارهای ثبتی مینا» به عنوان یکی از راهبردهای کلان نظام آماری تعیین شد.

ماده ۵ برنامه ملی توسعه آمار کشور (تولید آمار و استقرار نظام آمارهای ثبتی مینا)

به منظور استقرار نظام جامع ثبت‌های آماری ایران (ایران استارز) و با هدف تأمین نیازهای پایگاه اطلاعات آماری ایران: دستگاه‌های اجرایی مکلفند در اجرای بند ت ماده ۶۷ قانون ۵ ساله ششم توسعه، ارسال ریزداده‌های مورد نیاز و سایر همکاری‌های لازم را در جهت راهاندازی و اتصال چهار ثبت آماری پایه شامل: ثبت‌های آماری جمعیت، فعالیت، کسب و کار و املاک و مستغلات مطابق با اعلام نیاز مرکز آمار ایران انجام دهند.

اسناد بالادستی

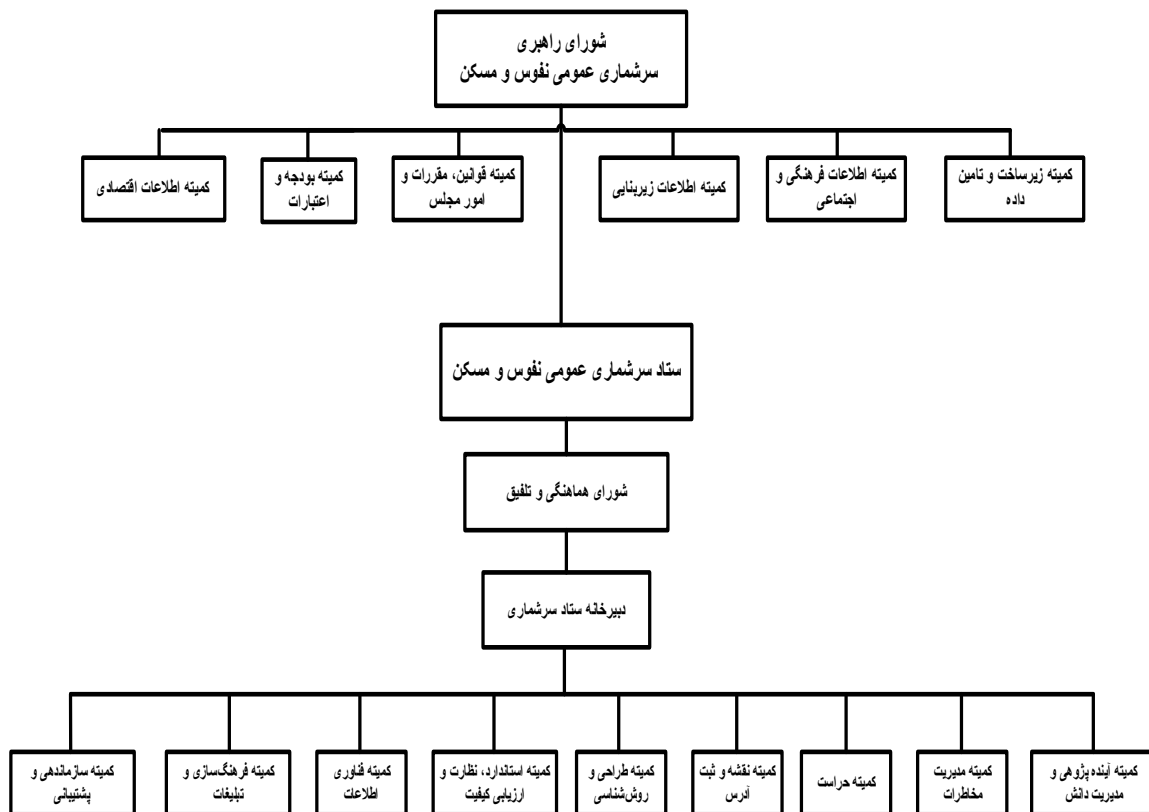
- ۱- بندهای ۱۶ و ۲۵ سیاستهای کلی نظام اداری مبنی بر لزوم یکپارچه‌سازی اطلاعات به منظور دانش بنیان کردن نظام اداری و کارآمد سازی و هماهنگی ساختارها و شیوه‌های نظارت و کنترل در نظام اداری (۳۱/۱/۱۳۸۹، ابلاغی مقام معظم رهبری)
- ۲- بند ۱۶ سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی مبنی بر صرفه‌جویی در هزینه‌های عمومی کشور با تأکید بر تحول اساسی در ساختارها، منطقی‌سازی اندازه‌ی دولت و حذف دستگاه‌های موازی و غیرضرور و هزینه‌های زاید (۲۹/۱۱/۱۳۹۲، ابلاغی مقام معظم رهبری)
- ۳- بند ۱۴ سیاست‌های کلی جمعیت مبنی بر رصد مستمر سیاست‌های جمعیتی در ابعاد کمی و کیفی با ایجاد ساز و کار مناسب و تدوین شاخص‌های بومی توسعه انسانی و انجام پژوهش‌های جمعیتی و توسعه انسانی (۲۰/۲/۱۳۹۳، ابلاغی مقام معظم رهبری)
- ۴- ماده ۱۰ قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور مبنی بر استقرار نظام آمارهای ثبتی و استقرار و تغذیه مستمر پایگاه اطلاعات آماری کشور (۱۰/۱۱/۱۳۹۵، مجلس شورای اسلامی)

ظرفیت‌های قانونی موجود

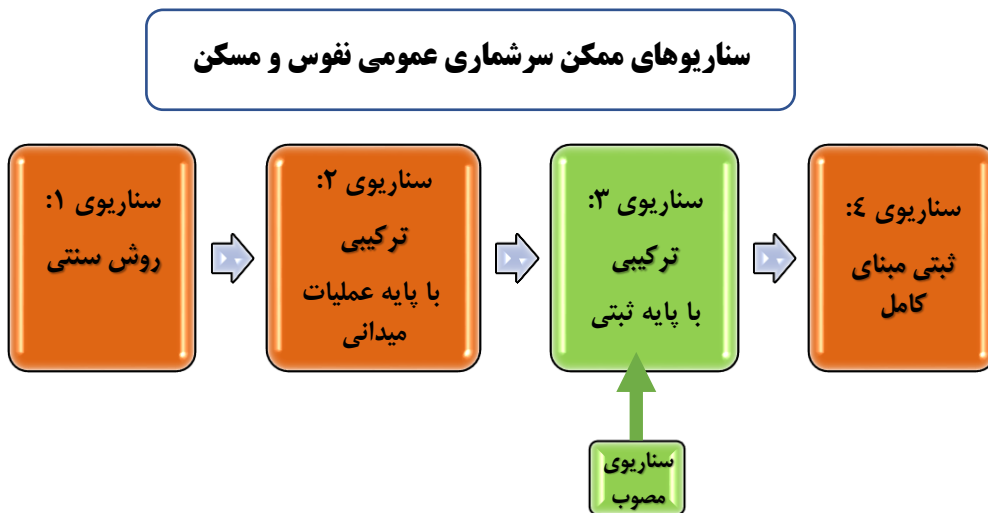
۵- آیین نامه نظام ملی آدرس گذاری مکان محور کشور- GNAF (۲۱/۴/۱۳۹۴)، دبیرخانه شورای عالی فناوری و اطلاعات کشور)

۶- مصوبات یازدهمین جلسه شورای اجرایی فناوری اطلاعات (مصوبه ۵) با عنوان الزام ارائه خدمات الکترونیکی به اشخاص با احراز هویت و نشانی مکان اقامت یگانه (۴/۲/۱۳۹۷)، دبیرخانه شورای اجرایی فناوری اطلاعات)

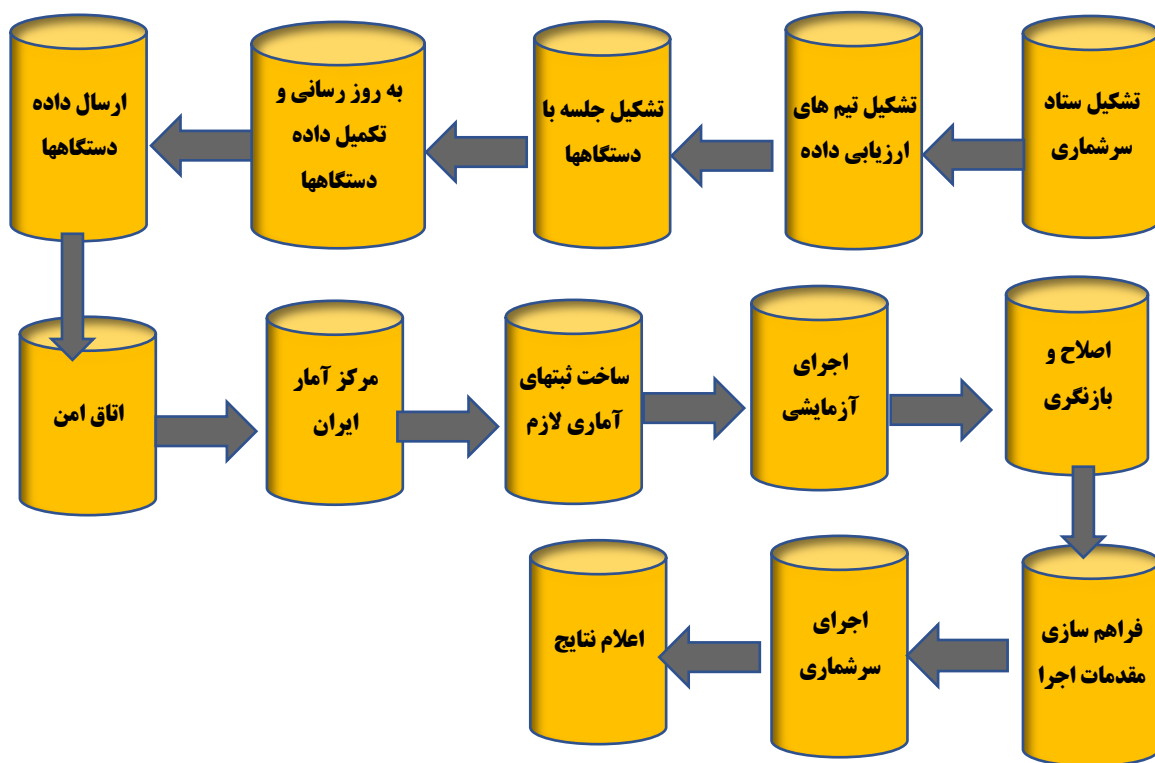
ساختار سرشماری عمومی نفوس و مسکن ثبتی مینا (تاپ چارت)

سناریوهای ممکن سرشماری عمومی نفوس و مسکن

فرآیند سرشماری عمومی نفوس و مسکن ثبتی مینا ۱۴۰۵

تعاریف مرتبط با سرشماری

تعریف سرشماری نفوس و مسکن

سرشماری عبارت است از شمارش جمعیت و ویژگی های آن، از جمله ترتیبات مسکن، که توسط دولت ها معمولاً هر ۵ یا ۱۰ سال یکبار انجام می شود.

سرشماری سنتی

مراجعه و شمارش مستقیم همه افراد، خانوارها و واحدهای مسکونی در یک منطقه جغرافیایی که در آن اطلاعات مربوط به این واحدها و ویژگی های آنها از طریق تکمیل پرسش نامه های کاغذی یا الکترونیکی سرشماری جمع آوری می شود. در یک سرشماری سنتی، اطلاعات به صورت میدانی و از طریق یک سرشماری کامل در کل کشور در مدت زمان نسبتاً کوتاهی جمع آوری می شود.

آمارهای ثبتی

آمارهای ثبتی، آمارهایی هستند که از پردازش (طبقه بندی، مرتب کردن، محاسبات و تلخیص و ...) داده های ثبتی حاصل می شوند. منظور از داده های ثبتی، داده هایی هستند که در حین انجام فعالیت های عینی، واقعی و جاری یک سازمان و با استفاده از فرم ها، اسناد و مدارک جاری در داخل سازمان ثبت می شوند. هر فرم، سند، مدرک و پرونده شامل مجموعه ای از اقلام اطلاعاتی است. برای مثال، فرم ثبت نام دانشجو در دانشگاه شامل اقلام اطلاعاتی نظیر نام، نام خانوادگی، شهرستان محل اخذ دیپلم، معدل دیپلم، محل تولد، نام و شغل پدر و غیره می باشد. پس از تکمیل فرم ثبت نام، داده های ثبتی تولید می شوند. چنانچه این نوع داده های ثبتی برای همه دانشجویانی که ثبت نام نموده اند، جمع آوری شود از جمع بندی، دسته بندی و پالایش آنها آمارهای ثبتی تولید خواهد شد.

سرشماری ثبتی مبنا

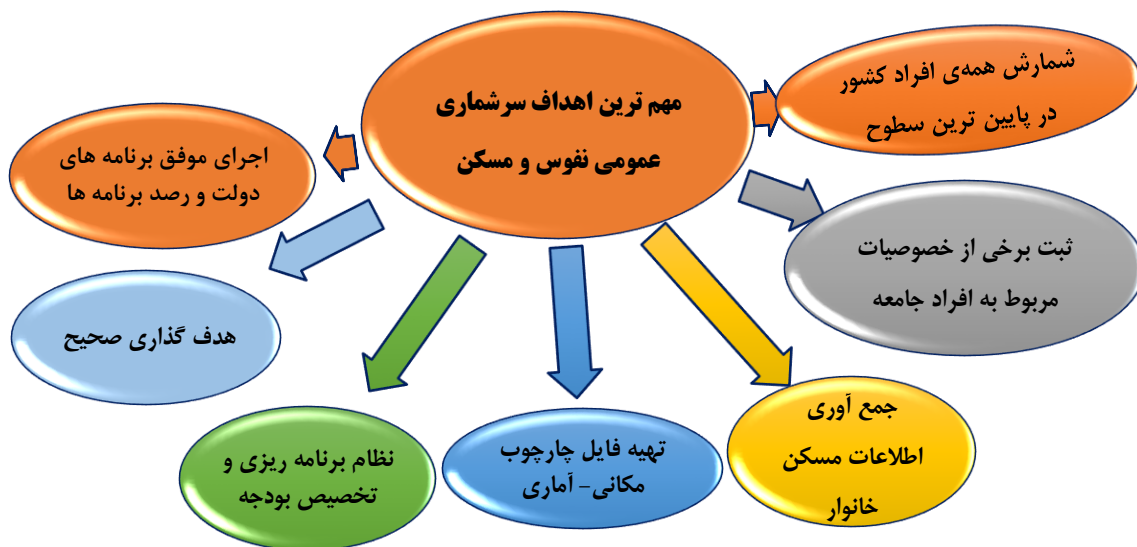
در این نوع سرشماری، جمع آوری مستقیم اطلاعات از جمعیت وجود ندارد. داده های اداری نگهداری شده در سازمان های اجرایی مختلف (مانند سازمان ثبت احوال، وزارت آموزش و پرورش، سازمان تامین اجتماعی و ...) جایگزین سرشماری سنتی می شود. در این روش فرآیندهای اتصال و پیوند بر روی داده ها اعمال می شوند و برای این کار عموماً از شماره های شناسایی منحصر به فرد برای افراد، ساختمان ها و مکان ها استفاده می شود. ثبت های آماری اصلی در سرشماری ثبتی مبنا شامل ثبت آماری جمعیت، ثبت آماری مسکن و ثبت آدرس می باشد.

سرشماری ثبتی مبناى ترکیبی

سرشماری ترکیبی» استفاده از داده‌های ثبتی و اداری را با مجموعه‌ای از داده‌های به دست آمده از شمارش میدانی ترکیب می‌کند.

عملیات میدانی در سرشماری ثبتی مبناى ترکیبی به دو صورت تمام شماری یا نمونه‌گیری انجام می‌شود. مراکز آماری از انواع ثبت‌های اصلی و تکمیلی در تهیه ثبت‌های آماری بهره می‌برند. همچنین علاوه بر ساخت ثبت‌های آماری، مراکز آماری برای اهدافی همچون ساخت و بهینه‌سازی چارچوب‌های نمونه‌سرشماری، پشتیبانی از عملیات میدانی، جایگزینی یا افزودن متغیرهای سرشماری جدید و امکان ارزیابی کیفی برآوردهای سرشماری از داده‌های ثبتی استفاده می‌کنند.

اهداف سرشماری عمومی نفوس و مسکن

اهمیت نتایج سرشماری‌ها

- سرشماری‌ها فارغ از روش اجرا، تنها منبع اطلاعات جمعیت در سطوح مختلف جغرافیایی و مهمترین آمارهای هر کشوری برای برنامه ریزی هستند برای مواردی از قبیل زیر هستند:
 - توزیع خدمات در کشور آب، برق، گاز و
 - تاسیس بیمارستان، مدرسه، کارخانه و ...
 - ساخت و ساز و مسکن
 - راه سازی، ارتباطات و حمل و نقل
 - و ...
 - با گذشت ۶۰ سال از اجرای اولین سرشماری عمومی، هنوز به نتایج آن استناد می‌شود
 - نتایج سرشماری‌ها اصلی‌ترین ابزار برای رصد تغییرات جمعیتی هستند
 - معرف توان ایران در طراحی و سازماندهی طرح‌های ملی
 - ایجاد زمینه‌ای مناسب برای ارتقای سواد آماری و فرهنگ آماری جامعه
- با توجه به این که سرشماری یک طرح ملی است و تمام نهادهای کشور در آن درگیر می‌شوند فضای بسیار مناسبی برای آشنایی مردم با آمارهای رسمی و ارتقای فرهنگ آماری به وجود می‌آید.

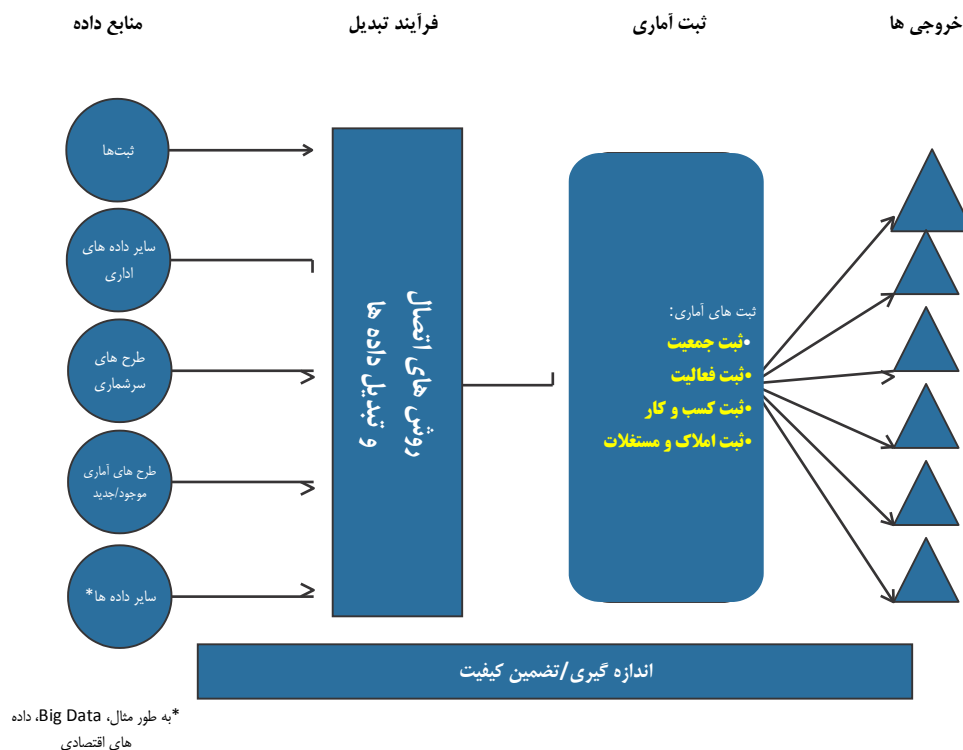
تقاضاهای روزافزون آماری

- ❖ نیاز دستگاه برنامه ریزی ها و سیاستگذاری های خرد و کلان
- ❖ تغییرات سریع جمعیتی نقاط به دلایلی مانند:
 - تغییرات توزیع جغرافیایی جمعیت
 - افزایش قیمت مسکن در شهرهای بزرگ و حرکت جمعیت به سمت شهرهای کوچک و ساکن شدن جمعیت در ساختمان های مسکن‌های انبوه به دلیل افزایش قیمت مسکن در شهرها
 - قرار گرفتن مسکن های مهر عمدتاً در نقاط روستایی
- ❖ اختصاص سهم مالیات بر ارزش افزوده بر اساس جمعیت اعلام شده توسط مرکز آمار ایران
- ❖ تغییرات تقسیمات کشوری و تغییر محدوده های شهری و روستایی

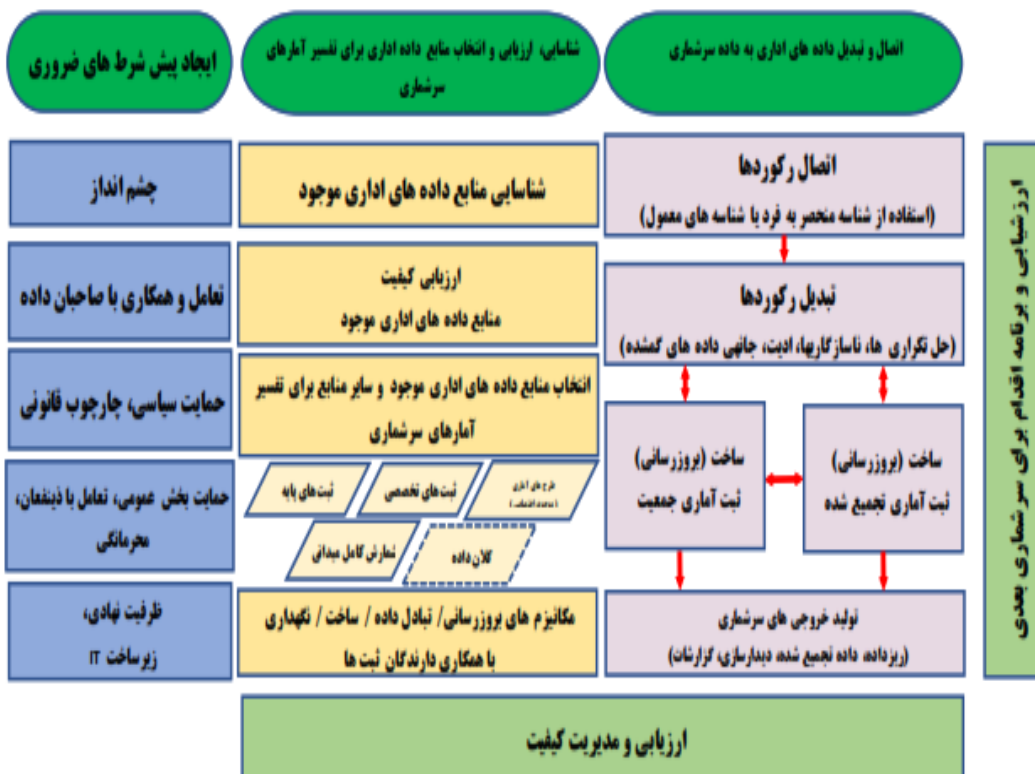
کاربردهای اجتماعی سرشماری عمومی نفوس و مسکن

- تعیین تعداد جمعیت، خانوار و سرپرستان خانوارها در سطوح مختلف تقسیماتی
- تعیین ویژگی های جمعیتی اعم از ساختار سنی و جنسی، سواد و تحصیل، دین و تابعیت، اشتغال و بیکاری و توزیع نیروی کار در بخش های کشاورزی، صنعت و خدمات و نظایر آن تا سطح مناطق کوچک جغرافیایی
- امکان بررسی جابجایی ها و مهاجرت های به داخل و خارج از کشور
- تامین نیازهای آماری متنوع با تقاطع اطلاعات انواع ویژگی های جمعیت، خانوار و مسکن
- شناسایی ویژگی های مسکن خانوار، استحکام، نحوه تصرف (ملکی یا استیجاری) و بافت فرسوده
- شناسایی انواع امکانات در اختیار خانوار
- رصد و ارزیابی اثربخشی سیاستگذاری ها:
 - سیاستگذاری های جمعیتی برای گروه های جمعیتی خاص اعم از جوانان، سالمندان و رصد تحولات جمعیتی در زمینه نرخ باروری، ازدواج، طلاق و ... به منظور اتخاذ سیاست های جمعیتی متناسب
 - سیاستگذاری در زمینه آموزش، اشتغال، فرهنگی، ورزشی و ...
- کمک به برنامه ریزی های توسعه شهری:
 - امکان جانمایی مناسب مراکز خدمات عمومی از قبیل مدارس و مراکز آموزشی، مراکز درمانی و بیمارستان ها و ...
 - برنامه ریزی در زمینه حمل و نقل عمومی و مدیریت ترافیک
- کاربردهای اقتصادی:
 - توزیع عادلانه بودجه و امکانات تا سطح شهرها و روستاها در جهت محرومیت زدایی و رفع فقر
 - سیاستگذاری و مدیریت بازار مسکن
- کاربردهای سیاسی:
 - حوزه های انتخاباتی و صندلی های مجلس
 - شناسایی تراکم جمعیت
- شناسایی وضعیت سکونت در نقاط مختلف کشور به لحاظ پراکندگی جمعیت شناسایی بافت های فرسوده
- شناسایی مناطق کم برخوردار کشور

- شناسایی وضعیت اقتصادی خانوارها مانند خانوارهای زن سرپرست، خانوارهای بدون فرد شاغل، خانوارهای دارای جمعیت زیاد و چارچوب مشترک برای سرشماری‌های ثبتی مبنا و ترکیبی

مدل عمومی برای گذار از یک سرشماری سنتی به سرشماری ثبتی مینا

معایب ادامه انجام سرشماری‌ها به روش سنتی

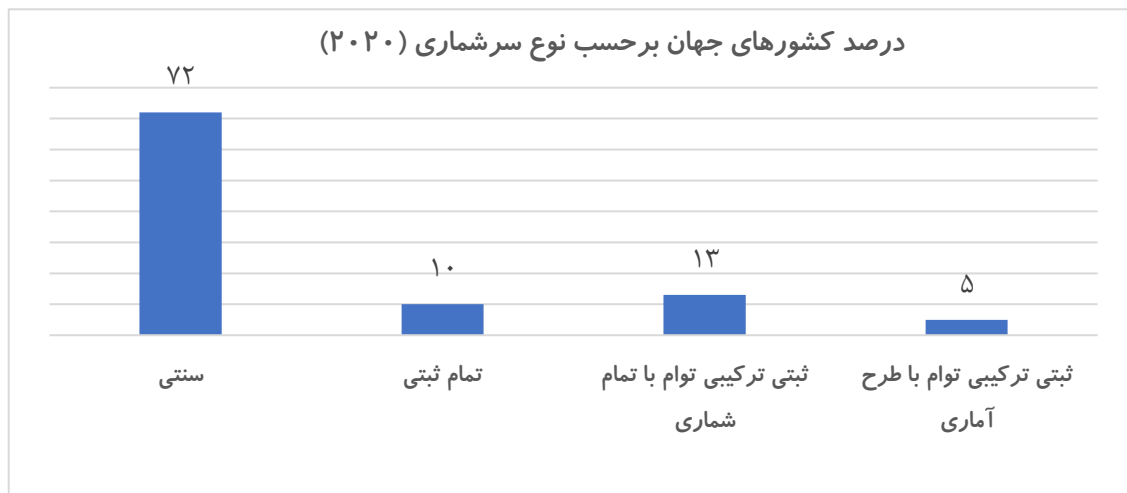
- هزینه های بالای اجرای سرشماری
- عدم همکاری خانوارها و مشکل بی پاسخی
- محدودیت در جمع آوری اقلام
- فواصل زیاد سرشماریها و نیاز مستمر به آمارهای سرشماری

مزایای سرشماری ثبتی مبنا

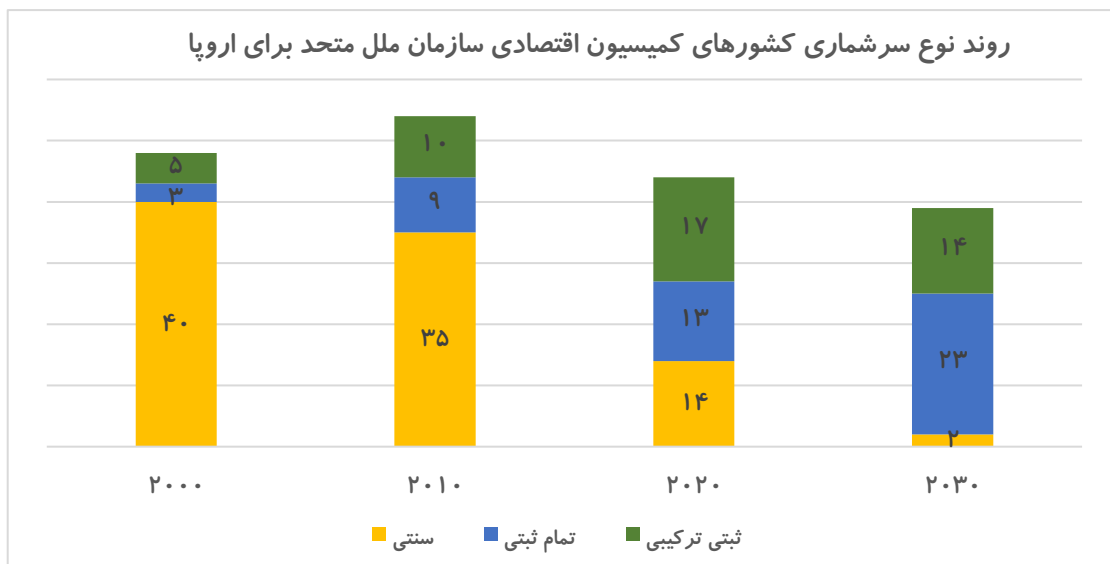
- همسویی با سیاستهای اقتصاد مقاومتی و کاهش هزینه ها و ارتقای بهره وری
- افزایش سرعت انجام سرشماری و در نتیجه افزایش به هنگام بودن نتایج سرشماری
- کاهش زحماتی که متوجه پاسخگویان می شود و ارتقای دقت و کیفیت اطلاعات آماری
- بروزرسانی آمارهای جمعیتی در دوره های زمانی کوتاه تر در محدوده های کوچک
- بهره گیری از ظرفیتهای موجود دولت الکترونیک
- امکان افزایش اقلام و جداول انتشاراتی سرشماری
- کاهش زمان تولید و انتشار اطلاعات سرشماری
- ارتقای کیفی پایگاههای اطلاعاتی کشور و توسعه و بهبود زیرساخت اطلاعات مکانی کشور
- افزایش فرصت برای نوآوری در دستگاهها و مراکز آماری
- بهبود انسجام داخلی و بین دستگاهها از طریق همکاری

رشد رشد سرشماری ثبتی مبنا در جهان

در سرشماریهای دور ۲۰۲۰، از مجموع ۱۵۸ کشور جهان، ۱۱۲ کشور (۷۲ درصد) رویکرد سنتی، ۱۶ کشور (۱۰ درصد) سرشماری ثبتی مبنا را کامل، و از تعداد ۲۹ کشور رویکرد ترکیبی همراه با آمارگیری میدانی کامل (۱۳ درصد) و یا اجرای پیمایشهای نمونه (۵ درصد) استفاده کرده بودند یا قرار است که استفاده نمایند.

در منطقه کمیسیون اقتصادی سازمان ملل متحد اروپا، ۳۵ کشور سرشماری سنتی را در دور ۲۰۱۰ اجرا کردند. بنابراین در آن دوره، روش مذکور همچنان رویکرد کلی ارجح روش شناختی در سرتاسر اروپا بود. در دور ۲۰۱۰، تعداد ۱۰ کشور سرشماری را با ترکیب آمارگیری میدانی با ثبت اداری اجرا کردند که این میزان دو برابر تعداد کشورهای بکار برنده روش مذکور در سرشماری ۱۰ سال قبل بود. فقط ۱۴ کشور در حال اجرای سرشماری سنتی در سال ۲۰۲۰ هستند یا آنرا اجرا نموده‌اند و این تعداد در سال ۲۰۳۰ به ۲ کشور کاهش می‌یابد. این در حالی است که بزرگترین سهم کشورها (بیش از دو سوم) در حال اتخاذ سرشماری ترکیبی یا تماماً ثبتی مبنا هستند.

برخی اصول بنیادین سازمان ملل متحد

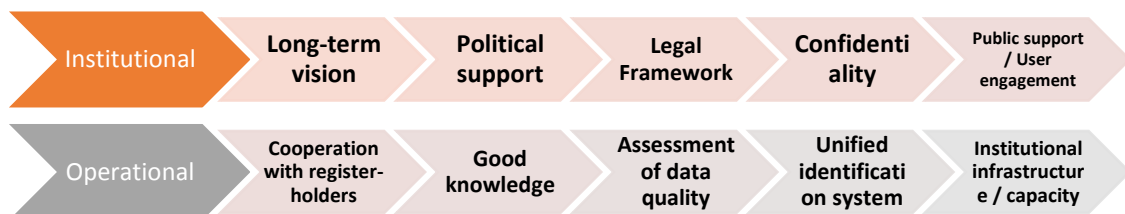
اصل منابع آمارهای رسمی

داده‌های مورد نظر برای اهداف آماری ممکن است از انواع منابع، مانند طرح‌های آماری و داده‌های اداری کسب شوند. ادارت آماری با توجه به کیفیت، بهنگام بودن، هزینه‌ها و بار پاسخگویی، می‌توانند منابع را انتخاب نمایند.

اصل محرمانگی

داده‌های افراد اعم از حقیقی یا حقوقی که توسط ادارات آماری برای تهیه خروجی‌های آماری جمع‌آوری می‌شود، باید کاملاً محرمانه محسوب شده و تنها برای اهداف آماری استفاده شود.

پیش شرط‌های لازم و توصیه‌های سازمان ملل^۱

¹ Regional Workshop on the Use of Administrative Data Sources for Population and Housing Censuses, Suzhou, Jiangsu Province, China, 23-27 September 2024

توصیه‌های بین‌المللی برای گذار از سرشماری سنتی به سرشماری ثبتی مبنا^۲

همکاری و ارتباط

توصیه شماره ۱

- ✓ طراحی یک نقشه راه برای گذار مطابق با الزامات و شرایط ملی
- ✓ طراحی یک طرح پروژه برای انتقال، با تمرکز بر روش سرشماری انتخاب

توصیه شماره ۲

ایجاد سازوکارهایی برای ارتباط موثر با دارندگان ثبت و سایر ذینفعان داخلی/خارجی:

۱. هیئت مشورتی و کمیته راهبری برای ارتباطات و تصمیم‌گیری در سطح بالا، متشکل از اعضای از کلیه دارندگان ثبت مرتبط، کاربران اصلی داده‌ها، دانشگاهیان، موسسات تحقیقاتی و غیره.
۲. گروه‌های کاری و/یا تیم‌های کاری برای برقراری ارتباطات در سطح فنی/اجرای فعالیت‌ها، متشکل از کارشناسان مرکز آمار، دارندگان ثبت، آمارشناسان، کارشناسان فناوری اطلاعات و غیره.

توصیه شماره ۳

ایجاد سازوکارهای همکاری بین مرکز آمار و ادارات ملی که ثبت‌های اداری را حفظ می‌کنند

- ✓ پشتیبانی رابطه بین مرکز آمار و دارندگان داده‌های اداری توسط تفاهم‌نامه و سایر سازوکارهای ارتباطی
- ✓ توافق‌نامه‌های کتبی با شرح نقش‌ها و وظایف طرفین
- ✓ وجود مبنای قانونی برای عرضه و استفاده از داده‌ها برای ایجاد رابطه و ایمن‌سازی عرضه داده
- ✓ توسعه مکانیسم‌های بازخوردی توسط مرکز آمار به منظور ارتقای کیفیت داده‌های اداری دارندگان ثبت‌ها

² Regional Workshop on the Use of Administrative Data Sources for Population and Housing Censuses, Suzhou, Jiangsu Province, China, 23-27 September 2024

توصیه شماره ۴

ایجاد/بهبود چارچوب قانونی برای استفاده آماری از منابع داده های
اداری

- ✓ دسترسی به داده های سطح فردی برای تولید آمار
- ✓ انتقال منظم داده ها به مرکز آمار برای رکوردهای جدید/تغییرات در رکوردهای موجود
- ✓ پیوند رکوردهای فردی در ثبت های مختلف
- ✓ محرمانه بودن داده ها - در حین انتقال داده ها، پردازش و انتشار
- ✓ حمایت از دارندگان ثبت ها در بهبود کیفیت ثبت های اداری

توصیه شماره ۵

تدابیر کافی برای حفاظت از اطلاعات فردی ایجاد کنید

- ✓ تکنیک های حفظ حریم خصوصی از طریق رمزگذاری یا تکنیک های دیگر - به عنوان مثال، جایگزینی شماره شناسایی شخصی با شماره آماری منحصر به فرد
- ✓ کمیت اخلاق می تواند برای نشان دادن اینکه اقدامات کافی برای حفاظت از داده ها وجود دارد ایجاد شود

توصیه شماره ۶

درک خوبی از در دسترس بودن و کیفیت منابع داده اداری ایجاد کنید

- ✓ مرکز آمار باید منابع داده های اداری مربوط به سرشماری و در دسترس بودن شناسه های منحصر به فرد را شناسایی کند
- ✓ مرکز آمار باید رویه های اداری را که برای افزودن رکوردهای جدید و حذف یا به روزرسانی رکوردهای موجود استفاده می شود، مستند کند.

توصیه شماره ۷

ایجاد ثبت ها

- ✓ ارزیابی کیفیت منابع داده های اداری در ثبت جمعیت و ساختمان/مسکن/آدرس
- ✓ حمایت از سازمان های ذیربط در ایجاد/بهبود کیفیت ثبت جمعیت و ثبت ساختمان/مسکن/آدرس
- ✓ داشتن درک خوبی از محتوا، پوشش و رویه های به روزرسانی ثبت جمعیت و ثبت آدرس/ساختمان/مسکن
- ✓ تصمیم گیری در مورد نحوه پیوند داده های جمعیت با آدرس محل سکونت افراد ساکن در کشور (شهروندان و خارجی ها)

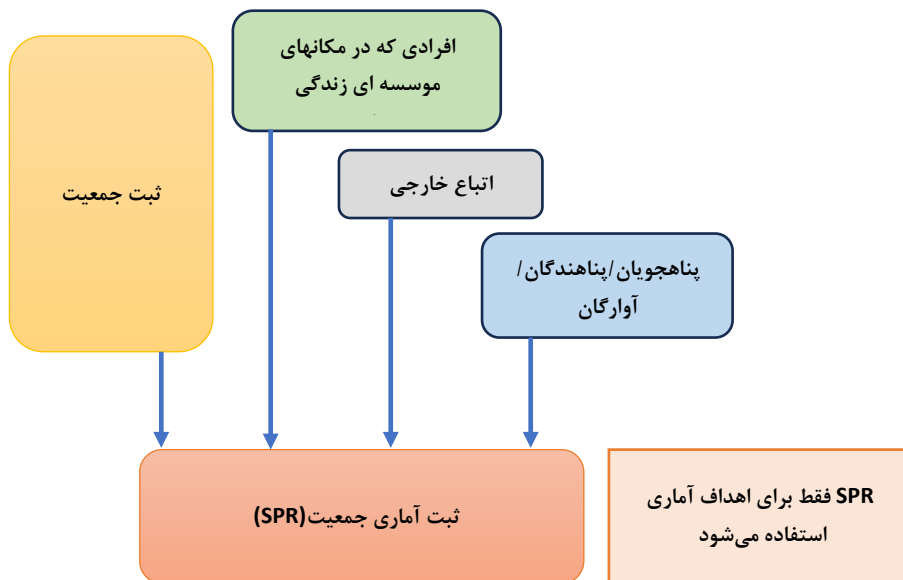
توصیه شماره ۸

مواردی که باید در ایجاد ثبت آماری جمعیت در نظر بگیرید

شناسایی گروه های جمعیتی که در فهرست جمعیت گنجانده نشده اند، اما به طور کامل تحت پوشش نیستند، افرادی که در مکان های موسسه ای زندگی می کنند، خارجی های ساکن در کشور، پناهندگان و افراد بدون تابعیت.

مرکز آمار باید بتواند یک ثبت جمعیت آماری را به روز کند

- ✓ انتقال اطلاعات دوره ای از دارندگان ثبت مربوطه به مرکز آمار به صورت روزانه یا هفتگی
- ✓ تولید داده های سالانه/سه ماهه برای جمعیت و مهاجرت امکان پذیر باشد

توصیه شماره ۹

ارزیابی کیفیت منابع داده‌های اداری همراه با محدودیت‌های آن در ابعاد مختلف کیفی و تصمیم‌گیری در مورد روش شناسی سرشماری

✓ کدام موارد ثبت اداری از نظر کیفیت خوب هستند:

- پوشش، سازگاری مفاهیم/تعریف/طبقه‌بندی
- استمرار و قابل مقایسه بودن در طول زمان و با سرشماری‌های قبلی
- قابل قبول بودن استفاده از داده‌های اداری
- برآوردن نیازهای کاربران داده

✓ چه منابع داده اضافی باید برای تولید داده برای موضوعاتی که در ثبت‌ها موجود نیستند یا کیفیت خوبی

ندارند استفاده شود

- شمارش میدانی کامل
- طرح‌های آماری

گامهای ارزیابی کیفیت

ابعاد ارزیابی کیفیت

بهنگام بودن - نشان می‌دهد چقدر اختلاف بین تاریخ تا تاریخ مرجع (روز سرشماری) و تاریخی که اطلاعات در دسترس قرار می‌گیرند وجود دارد.

ارتباط - درجه ای که نشان می‌دهد چقدر خروجیهای آماری نیازهای جاری و بالقوه کاربر را از نظر در دسترس بودن داده، تعاریف و مفاهیم برآورده می‌کند

دقت و قابلیت اطمینان - درجه ای که نشان می‌دهد چقدر اطلاعات به درستی پدیده‌ها را توصیف می‌کند مانند جمعیت ساکن

بهنگام بودن - نشان می‌دهد چقدر اختلاف بین تاریخ تا تاریخ مرجع (روز سرشماری) و تاریخی که اطلاعات در دسترس قرار می‌گیرند وجود دارد.

یکپارچگی و قابلیت مقایسه - درجه ای که نشان می‌دهد داده‌هایی که از منابع یا روشهای مختلف مشتق شده اند چقدر مشابه هستند. درجه ای که نشان می‌دهد که داده‌ها در طول زمان چقدر قابل مقایسه هستند - درجه ای که درجه سازگاری بین منابع داده و زمان را نشان می‌دهد.

دسترسی و تفسیرپذیری - نشان می‌دهد چقدر کاربران در دسترسی به داده دارای سهولت هستند - در دسترس بودت فراداده در مورد منابع، روشها و تعاریف

توصیه شماره ۱۰

زمان کافی را برای آزمایش اختصاص دهید، به خصوص زمانی که از ثبت‌های اداری برای بار اول استفاده می‌شود

✓ تحقیقات امکان سنجی

- شامل ایجاد درک دقیق از فرآیندهای جمع آوری داده‌های اداری، جمعیت تحت پوشش، و متغیرهای موجود در منبع اداری و میزان دسترسی به این داده‌ها

✓ مرکز آمار باید تعدادی آزمایش (با استفاده از نمونه داده‌های اداری) را قبل از سرشماری اصلی انجام دهد.

- برای اطمینان از شناسایی هر گونه مسائل پیش بینی نشده،
- اختصاص زمان کافی برای اصلاح یا تنظیم روش‌ها، فرآیندها یا سیستم‌ها

راه پیش رو (بر اساس توصیه بین المللی)

✓ یک سری وبینار بر اساس نیازهای مرکز آمار و سایر شرکا داشته باشید، مانند

- اندازه گیری مهاجرت بین المللی و داخلی از منابع داده‌های اداری، عمدتاً ثبت جمعیت (یا ثبت آماری جمعیت)

- جنبه‌های فنی مرتبط با فناوری اطلاعات - انتقال داده، یکپارچه سازی داده‌ها، محرمانه بودن و غیره

✓ همکاری و ارتباط مستمر بین مرکز آمار و دارندگان ثبت داشته باشید، به ویژه

- بحث در مورد چالش‌ها در به اشتراک گذاری سوابق فردی، انتقال داده‌ها و محرمانه بودن و یافتن راه حل
- هایی برای استفاده از داده‌های اداری برای تولید داده‌های سرشماری
- درک بهتر شکاف‌های موجود در چارچوب قانونی و بهبود چارچوب قانونی که امکان استفاده از ثبت‌های اداری توسط SCI را فراهم می‌کند
- تجدید ساختار سازمانی را با در نظر گرفتن تغییرات در فرآیندهای آماری در تولید داده‌های سرشماری و شایستگی‌های مورد نیاز برای وظایف جدید در نظر بگیرید.
- تصمیم گیری در مورد چگونگی بهبود کیفیت ثبت‌های پایه و ایجاد یک ثبت جمعیت آماری انجام دهید